

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ТА ДЕТЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.98.06

DOI 10.32782/2709-9261-2022-2-4-9

Лапкін Андрій Васильович,

доктор юридичних наук, доцент

(Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3240-6377>ЗНАЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Статтю присвячено дослідженню правової природи та співвідношення оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження. З'ясовано значення оперативно-розшукової діяльності для виконання завдань кримінального провадження. Розглянуто такі проблеми: 1) здійснення оперативно-розшукової діяльності поза сферою кримінального провадження; 2) співвідношення оперативно-розшукової діяльності та розшукових дій у кримінальному провадженні; 3) правову природу оперативно-розшукової діяльності у сфері кримінального провадження; 4) відповідність органів, які провадять оперативно-розшукову діяльність, та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, завдання кримінального провадження, негласні слідчі (розшукові) дії, оперативні підрозділи, досудове розслідування.

Постановка проблеми. У контексті судово-правової реформи в Україні, однією зі складових частин якої є реформа системи кримінальної юстиції, одним із найбільш проблемних і водночас найменш реформованих напрямів є здійснення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД). Законодавство в цій сфері, насамперед базовий Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ, серйозно не оновлювалося з початку 1990-х рр., хоча з того часу підходи до розуміння сутності та значення оперативно-розшукової діяльності, як і методи, способи й засоби її реалізації, суттєво змінилися. Водночас Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» регламентує підстави та порядок здійснення ОРД лише в загальних рисах, що створює прогалини в нормативному регулюванні цих питань, які заповнюються на відомчому рівні, однак не завжди узгоджено й ефективно. З прийняттям Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (далі – КПК України) суттєво змінилося співвідношення ОРД та кримінального провадження, яке, однак, залишається предметом дискусій. У цих умовах виникає необхідність визначення ролі оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі, а також з'ясування того значення, яке вона має для реалізації завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання значення оперативно-розшукової діяльності для кримінального провадження було предметом уваги багатьох

представників вітчизняної правової науки. Зокрема, біля витоків його наукового дослідження стояли ще до революційні вчені-процесуалісти, наприклад І.Я. Фойницький, який вказував на тісний взаємозв'язок поліцейської діяльності та кримінального судочинства [1, с. 4–5]. Однак надалі більшість учених дотримувалася позиції щодо розмежування ОРД та кримінального процесу, що значною мірою було зумовлено радянською та пострадянською моделлю кримінального судочинства.

Різке підвищення інтересу дослідників до цієї проблематики спостерігалось після прийняття КПК України, насамперед щодо інституту негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД). Так, І.В. Гловюк та Д.М. Цехан розглянули питання співвідношення ОРД та кримінального переслідування в контексті новацій КПК України та дійшли висновку про забезпечувальний, допоміжний характер першої стосовно другої [2]. В.О. Глушков вивчав проблеми оперативно-розшукового законодавства та зазначив пріоритети його вдосконалення в умовах дії КПК України [3]. М.А. Погорецький досліджував питання інтеграції ОРД у кримінальне провадження, зокрема в контексті інституту НСРД [4]. М.О. Шилін проаналізував співвідношення ОРД та НСРД та дійшов висновку про тотожність їхньої правової природи і змісту [5].

Ці та інші фахівці створили надійний теоретичний базис для подальшого дослідження питань співвідношення ОРД та кримінального провадження. Водночас

у цій площині залишається нерозв'язаною ціла низка проблем, зокрема: 1) можливість здійснення ОРД поза сферою кримінального провадження; 2) співвідношення ОРД та гласних і негласних розшукових дій у кримінальному провадженні; 3) правова природа ОРД у сфері кримінального провадження; 4) відповідність органів, які провадять ОРД, та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні; 5) предмет, об'єкти та межі прокурорського нагляду за проведенням ОРД тощо.

З огляду на викладене **метою статті** є з'ясування значення оперативно-розшукової діяльності для виконання завдань кримінального провадження, що передбачає визначення правової природи та ролі оперативно-розшукової діяльності як у сфері кримінального провадження, так і за його межами.

Виклад основного матеріалу. Щодо співвідношення кримінального провадження та ОРД в юридичній науці є різні позиції. Так, ще І.Я. Фойницький звертав увагу на те, що кримінальне судочинство перебуває в тісному зв'язку з поліцейським правом, особливо з тією його частиною, яка стосується припинення злочинних діянь та запобігання їм. Своєю чергою кримінальний процес значною мірою визначається поліцейською діяльністю [1, с. 4–5]. Досвід багатьох західних держав свідчить про те, що ОРД у вигляді поліцейської діяльності, дізнання або розшуку є складовою частиною кримінального правосуддя. З огляду на це в пострадянських країнах дедалі частіше висловлюється ідея заміни попереднього розслідування «кримінальним розшуком», тобто адміністративною діяльністю, у якій поєднані оперативно-розшукова та процесуальна слідча діяльність [6, с. 61]. Актуальна вона й для України. Зокрема, М.А. Погорецький вважає, що досудове розслідування та розшук необхідно об'єднати, оскільки вони, як свідчить багаторічна практика передових західних країн, перебувають у єдиному, цілісному й нерозривному взаємозв'язку [7].

На перший погляд із прийняттям чинного КПК України було зроблено рішучий крок у напрямі інтеграції ОРД до кримінального правосуддя. Водночас це лише частково розв'язало проблему роз'єднаності (автономності) процесуальної та оперативно-розшукової діяльності, на яку як на один із недоліків Кримінально-процесуального кодексу України 1960 р. звертав увагу Л.М. Лобойко [8, с. 20–21], оскільки в досудове розслідування запроваджено елементи ОРД у вигляді окремих слідчих (розшукових) дій, які є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 223 КПК України), та НСРД, які визначаються як різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України (ч. 1 ст. 246 КПК України). Унаслідок конституційної реформи щодо правосуддя (2016 р.) у п. 2 ч. 1 ст. 131-1 Конституції України було закріплено «негласні та інші слідчі та розшукові дії», які згадувалися в контексті прокурорського нагляду за їх проведенням і, вочевидь, вказували на інтеграцію розшукових дій до кримінального правосуддя. Однак при цьому наступний крок – реформування ОРД – не було зроблено, унаслідок чого її було збережено за межами кримінального провадження та залишено колізійну пострадянську модель «паралельного» існування цих видів діяльності.

Це виявляється вже на рівні порівняння завдань ОРД та кримінального провадження. Так, згідно зі ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» завданням ОРД є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, про розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій із метою припинення правопорушень і в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства й держави. Вочевидь, такі завдання не повністю корелюються із завданнями кримінального провадження, що визначені у ст. 2 КПК України. Зокрема, якщо завдання ОРД визначаються насамперед у контексті отримання інформації, то завдання кримінального провадження – у контексті її використання для фактичного вирішення кримінально-правових конфліктів; якщо ОРД спрямована на припинення правопорушень, то кримінальне провадження – на захист особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень. Водночас спрямованість ОРД на пошук і фіксацію фактичних даних про розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства й держави може взагалі не бути пов'язана з реалізацією завдань кримінального провадження. Таким чином, завдання ОРД та кримінального провадження, хоч і не є суперечливими, не можуть вважатися повністю узгодженими.

Водночас варто звернути увагу на те, що предмет і завдання кримінального провадження та ОРД співпадають у тій частині останньої, що спрямована на пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, з метою припинення правопорушень і в інтересах кримінального судочинства, що відповідає діяльності з кримінального переслідування особи за вчинення кримінального правопорушення. З огляду на це Г.П. Серета зазначає, що оперативно-розшукові заходи, зокрема стосовно конкретної особи, мають підготовчий характер щодо кримінального переслідування [9, с. 105]. Н.І. Щегель обґрунтовує, що кримінальне переслідування здійснюється під час проведення оперативно-розшукових заходів; через свій характер ОРД забезпечує реалізацію функції кримінального переслідування [10, с. 9]. Д.М. Цехан та І.В. Гловюк, з огляду на схожість і відмінність між ОРД та кримінальним переслідуванням, пропонують термін «оперативно-розшукове переслідування» як забезпечувальний і підготовчий етап до досудового розслідування та кримінального переслідування з пріоритетом виконання забезпечувальної функції щодо кримінального провадження [2, с. 348]. На нашу думку, усі наведені визначення є єдиними в тому, що ОРД є важливим забезпечувальним засобом реалізації кримінального переслідування, а отже, і кримінального провадження загалом.

У процесі аналізу ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», згідно з якою ОРД визначається як система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, можна дійти висновку, що вона не є тотожною ані слідчим (розшуковим) діям та НСРД у значенні КПК України, ані негласним та іншим слідчим і розшуковим діям у розумінні п. 2 ст. 131-1 Конституції України, оскільки взагалі не передбачає

ні слідчі, ні розшукові дії, тоді як Конституція України та КПК України не згадують пошукові, розвідувальні й контррозвідувальні заходи. При цьому підхід Конституції України та КПК України до розуміння слідчих і розшукових дій не є ідентичним, оскільки Основний Закон України розглядає слідчі та розшукові дії нарізно, відокремлюючи їх сполучником «та», тоді як процесуальний закон – фактично як єдине ціле або синонімічні поняття, на що вказує вживання терміна «розшукові» дії в дужках після «слідчих» дій.

На думку М.О. Шиліна, незважаючи на розбіжності в термінології, зміст оперативно-розшукових заходів і негласних слідчих (розшукових) заходів є ідентичним [5, с. 62], що, однак, не вирішує питання щодо правової природи розшукових дій органів правопорядку за межами кримінального провадження. Так, ч. 2 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» допускає можливість її проведення до початку досудового розслідування та продовження після його початку. Отже, концептуальний підхід до співвідношення ОРД і досудового розслідування та кримінального провадження загалом на сьогодні не визначений ані в національному законодавстві, ані в науковій доктрині.

З огляду на це ОРД, на думку одних фахівців, з набуттям чинності КПК України здійснюється лише на етапі виявлення, запобігання та розкриття злочинів, що готуються, тому стає більш «обслуговуючою» щодо кримінального провадження [3, с. 41]; з введенням до кримінального процесу України інституту НСРД ліквідований інститут оперативно-розшукового супроводження кримінального судочинства [4, с. 272] та поставлено знак рівності між процесуальною діяльністю органів досудового розслідування та ОРД [11, с. 149]. Інші правники звертають увагу на те, що після початку досудового розслідування досить часто виникає проблема проведення таких дій для встановлення особи підозрюваного або для його розшуку, через що ОРД реалізується також під час кримінального провадження та поза ним [12, с. 12]. Проблеми вбачаються й щодо здійснення ОРД до початку кримінального провадження. Так, М.О. Шилін звертає увагу на те, що до виявлення ознак злочину ОРД не може здійснюватися, оскільки ще немає підстав для її проведення, а після виявлення ознак злочину повинне розпочинатися кримінальне провадження та мають проводитися передбачені КПК України слідчі, зокрема й негласні розшукові, дії, а не ОРД [5, с. 61].

Також варто звернути увагу на неспівпадіння органів, які провадять ОРД та діють у досудовому розслідуванні. На думку П.М. Каркача та Я.О. Ковальнової, під час визначення органів правопорядку, які можуть здійснювати слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні, необхідно корелюватися із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [13, с. 146]. Згідно зі ст. 5 цього закону ОРД здійснюється відповідними оперативними підрозділами таких органів: Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, управління державної охорони, органів та установ виконання покарань і слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України. Якщо порівнювати перелік цих органів з оперативними підрозділами, закріпленими у ст. 41 КПК України, то варто зазначити, що пер-

ший є ширшим, ніж другий. Зокрема, до оперативних підрозділів, які можуть здійснювати слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні, не належать підрозділи, які здійснюють ОРД, Служби зовнішньої розвідки України, управління державної охорони, розвідувального органу Міністерства оборони України.

Унаслідок цього можна виділити принаймні три підходи до співвідношення ОРД та досудового розслідування, а саме: 1) це самостійні напрями діяльності органів правопорядку, які здійснюються автономно одне щодо одного, мають окремі підстави, порядок, суб'єктів реалізації та поєднуються лише в певній частині, коли їх предмети збігаються; 2) ці напрями частково співпадають (зокрема, у вигляді НСРД), проте в іншій частині здійснюються автономно (ОРД передуватиме кримінальному провадженню та продовжується під час його здійснення); 3) ОРД та досудове розслідування повністю співпадають, становлять єдине ціле в межах кримінального провадження.

Фактично на сучасному етапі наявна друга з окреслених нами моделей співвідношення ОРД та кримінального провадження. Водночас вона породжує невизначеність і колізійність, які негативно позначаються як на ефективності ОРД, так і на реалізації завдань кримінального провадження. Наприклад, А.М. Бабошин вказує на проблему відсутності єдиного законодавчого підходу до використання результатів ОРД, насамперед щодо кримінального провадження, що веде до необґрунтованих інформаційних втрат, а також подальшої втрати доказів, сформованих на основі результатів ОРД [14, с. 114].

З огляду на це є необхідність перегляду змісту та призначення ОРД, а також удосконалення її законодавчого регулювання. По-перше, має бути здійснене відмежування власне ОРД як розшукової діяльності, яка має безпосередній зв'язок із кримінальним провадженням, від розвідувальної та контррозвідувальної діяльності, спрямованої на забезпечення національної безпеки. Відповідно, розшукова діяльність повинна отримати регламентацію у КПК України. Її завдання, що фактично полягають у своєчасному виявленні та припиненні кримінальних правопорушень, запобіганні їм, викритті причин та умов, які сприяють їх вчиненню, профілактиці правопорушень, мають бути узгоджені зі спрямованістю досудового розслідування. Інші напрями ОРД (розвідувальна й контррозвідувальна діяльність) не стосуються кримінального правосуддя, а тому повинні регулюватися спеціальним законодавством і покладатися на відповідні спецслужби (органи розвідки та контррозвідки).

По-друге, має бути здійснено максимальну інтеграцію ОРД до кримінального провадження з огляду на те, що ОРД не може здійснюватися довільно й без спрямованості на отримання певного процесуального результату. При цьому варто виходити з того, що природа досудового розслідування та розшукової діяльності є єдиною, співпадають їх предмет і суб'єкти, а також завдання й засади здійснення. Відтак початок ОРД повинен означати початок досудового розслідування, оскільки їхні підстави (інформація про кримінальне правопорушення, яке вчинене або готується) є однаковими. З іншого боку, така інтеграція не повинна супроводжуватися надмірною формалізацією ОРД, що ускладнить її реалізацію та зробить її неефективною. Відповідно, результатом такої інтеграції має стати не здійснення розшукових заходів за правилами слідчих дій, а навпаки, проведення досудового розслідуван-

ня в переважній його частині в режимі ОРД (шляхом розшукових дій), що передбачає спрощення процесуальної форми. Очевидно, що ступінь «суворості» останньої визначається двома основними чинниками: загрозою порушення прав і свобод людини та можливістю встановлення відповідності отриманих від них результатів вимогам до доказів у кримінальному провадженні. Отже, чим вищим є рівень загрози порушення прав особи під час здійснення розшукової дії та чим меншими є можливості перевірки допустимості її результатів як доказів, тим більш суворою повинна бути процесуальна форма її проведення, і навпаки. У перспективі це може зумовити відмежування слідчих дій від розшукових, які відрізнятимуться, зокрема, ступенем суворості процесуальної форми, режимом гласності тощо.

По-третє, потребує перегляду й узгодження коло суб'єктів здійснення ОРД (ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність») та досудового розслідування. Насамперед суб'єкти здійснення ОРД повинні відповідати переліку оперативних підрозділів, які мають процесуальний статус згідно зі ст. 41 КПК України. На сьогодні, з огляду на наведений вище аналіз кола органів і підрозділів здійснення ОРД, це означає необхідність зазначення оперативних підрозділів управління державної охорони у ст. 41 КПК України з наданням їм відповідних процесуальних повноважень, тоді як статус підрозділів Служби зовнішньої розвідки України та розвідувального органу Міністерства оборони України як таких, що здійснюють розвідувальну діяль-

ність, регламентовано окремо. Крім того, перспективним напрямом удосконалення статусу органів досудового розслідування є перетворення слідчих підрозділів в усіх органах досудового розслідування на підрозділи детективів, а слідчих – на детективів, що дасть їм змогу суміщати слідчі та оперативні функції. Співробітникам оперативних підрозділів можуть бути надані повноваження стосовно проведення досудового розслідування у формі дізнання, а також їм має бути повернута ініціатива у проведенні розшукових дій у кримінальних провадженнях інших категорій.

Висновки. Таким чином, реформування системи кримінальної юстиції в Україні має відбуватися синхронно з реформою оперативно-розшукової діяльності, яка має вагомим забезпечувальним значенням для кримінального провадження, оскільки є засобом збирання та фіксації інформації, необхідної для виявлення й розкриття кримінальних правопорушень, а також притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які їх вчинили. Реалізація завдань кримінального провадження потребує дієвих механізмів інтеграції оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування шляхом переходу першої у друге та їх взаємодоповнення, а також утілення результатів оперативно-розшукової діяльності, отриманих до початку кримінального провадження, у процесуальні докази.

Перспективи в цьому напрямі вбачаються у відокремленні розшукової діяльності від розвідувальної та контррозвідувальної, а також набутті нею процесуального характеру в межах досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Фойницький І.Я. Курс уголовного судопроизводства : в 2 т. 2-е изд., пересмотр. Санкт-Петербург : Типография М. Стасюлевича, 1896. Т. 1. 594 с.
2. Цехан Д.М., Гловюк І.В. Оперативно-розшукова діяльність та кримінальне переслідування: проблеми співвідношення (функціональний аспект). *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 4. С. 345–349. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/07/4_2013.pdf.
3. Глушков В.О. Вдосконалення оперативно-розшукового законодавства України. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2014. Вип. 1. С. 39–45.
4. Погорецький М.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 270–276.
5. Шилін М.О. Оперативно-розшукова діяльність та негласні слідчі дії: проблеми правового регулювання у світлі нового Кримінального процесуального кодексу України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 1. С. 59–64.
6. Александров А.С. Каким не быть предварительному следствию. *Государство и право*. 2001. № 9. С. 54–62.
7. Воліна Т.В. Завідувач кафедри правосуддя КНУ Микола Погорецький: «Без покращення процедури розшуку реформування досудового розслідування не піде на користь». *Закон і Бізнес*. 2018. № 1–2(1351–1352). URL: <https://zib.com.ua/ua/131462.html>.
8. Лобойко Л.М. Реформування кримінально-процесуального законодавства в Україні (2006–2011 роки). Частина 1: Загальні положення і досудове провадження : монографія. Київ : Істина, 2012. 288 с.
9. Середа Г.П. Прокурор як суб'єкт кримінального переслідування. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2011. Вип. 559 : Правознавство. С. 102–106.
10. Щегель Н.І. Кримінальне переслідування: зміст та форма : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 18 с.
11. Благута Р.І. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми підготовки та проведення. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 147–152.
12. Ковальський В.І. Які тепер права в наших «оперів»? *Іменем закону*. 2014. № 12. С. 12–13.
13. Каркач П.М., Ковальова Я.О. Щодо змісту функції прокуратури з організації та процесуального керівництва досудовим розслідуванням та поняття «органи правопорядку». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. Вип. 2. Т. 2. С. 145–148.
14. Бабощин А.М. Прокурорський нагляд за документуванням злочинів у сфері банківського кредитування оперативними підрозділами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2015. 195 с.

References

1. Foynitskiy, I.Ya. (1896). *Kurs ugovolnogo sudoproizvodstva [Course of criminal proceedings]*, in 2 vols. 2nd ed., revision. Saint Petersburg: M. Stasyulevich Printing House, vol. 1, 594 p. [in Russian].

2. Tsekhan, D.M., Hloviuk, I.V. (2013). Operatyvno-rozshukova diialnist ta kryminalne peresliduvannia: problemy spivvidnoshennia (funktsionalnyi aspekt) [Operative and investigative activity and criminal prosecution: relationship problems (functional aspect)]. *Porivnialno-analitychne pravo – Comparative and analytical law*, no. 4, pp. 345–349. Retrieved from: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/07/4_2013.pdf [in Ukrainian].
3. Hlushkov, V.O. (2014). Vdoskonalennia operatyvno-rozshukovoho zakonodavstva Ukrainy [Improvement of operational investigative legislation of Ukraine]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy – International legal bulletin: collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, iss. 1, pp. 39–45 [in Ukrainian].
4. Pohoretskyi, M.A. (2013). Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii: problemy provadzhennia ta vykorystannia rezultativ u dokazuvanni [Secret investigative (search) actions: problems of proceedings and use of results in evidence]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Legal journal of the National Academy of Internal Affairs*, no. 1, pp. 270–276 [in Ukrainian].
5. Shylin, M.O. (2013). Operatyvno-rozshukova diialnist ta nehlasni slidchi dii: problemy pravovoho rehuliuвання u svitli novoho Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy [Operative investigative activity and secret investigative actions: problems of legal regulation in the light of the new Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy – Bulletin of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*, no. 1, pp. 59–64 [in Ukrainian].
6. Aleksandrov, A.S. (2001). Kakim ne byt' predvaritel'nomu sledstviyu [What not to be a preliminary investigation]. *Gosudarstvo i pravo – State and Law*, no. 9, pp. 54–62 [in Russian].
7. Volina, T.V. (2018). Zaviduvach kafedry pravosuddia KNU Mykola Pohoretskyi: “Bez pokrashchennia protsedury rozshuku reformuvannia dosudovoho rozsliduvannia ne pide na koryst” [Head of the Department of Justice of the Kyiv National University, Mykola Pohoretskyi: “Without improving the search procedure, the reform of the pre-trial investigation will not be beneficial”]. *Zakon i Biznes – Law and Business*, no. 1–2(1351–1352). Retrieved from: <https://zib.com.ua/ua/131462.html> [in Ukrainian].
8. Loboiko, L.M. (2012). Reformuvannia kryminalno-protsesualnoho zakonodavstva v Ukraini (2006–2011 roky). Chastyna 1: Zahalni polozhennia i dosudove provadzhennia: monohrafiia [Reform of criminal procedural legislation in Ukraine (2006–2011). Part 1: General provisions and pre-trial proceedings: monograph]. Kyiv: Istyna, 288 p. [in Ukrainian].
9. Sereda, H.P. (2011). Prokuror yak subiekt kryminalnoho peresliduvannia [The prosecutor as a subject of criminal prosecution]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu – Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, iss. 559: Jurisprudence, pp. 102–106 [in Ukrainian].
10. Shchehel, N.I. (2007). Kryminalne peresliduvannia: zmist ta forma [Criminal prosecution: content and form]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv, 18 p. [in Ukrainian].
11. Blahuta, R.I. (2013). Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii: problemy pidhotovky ta provedennia [Secret investigative (research) actions: problems of preparation and conduct]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Legal journal of the National Academy of Internal Affairs*, no. 1, pp. 147–152 [in Ukrainian].
12. Kovalskyi, V.I. (2014). Yaki teper prava v nashykh “operiv”? [What rights do our “opers” have now?]. *Imenem zakonu – In the name of law*, no. 12, pp. 12–13 [in Ukrainian].
13. Karkach, P.M., Kovalova, Ya.O. (2018). Shchodo zmistu funktsii prokuratury z orhanizatsii ta protsesualnoho kerivnytstva dosudovym rozsliduvanniam ta poniattia “orhany pravoporiadku” [Regarding the content of the function of the prosecutor's office in the organization and procedural management of the pre-trial investigation and the concept of “law enforcement agencies”]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia “Yurydychni nauky” – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series “Legal Sciences”*, iss. 2, vol. 2, pp. 145–148 [in Ukrainian].
14. Baboshyn, A.M. (2015). Prokurorskyi nahliad za dokumentuvanniam zlochyniv u sferi bankivskoho kredytuvannia operatyvnymy pidrozdilamy [Prosecutor's supervision of the documentation of crimes in the field of bank lending by operational units]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 195 p. [in Ukrainian].

Lapkin Andrii,

Doctor of Legal Sciences, Associate Professor
(Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3240-6377>

THE VALUE OF OPERATIVE INVESTIGATIVE ACTIVITY FOR THE IMPLEMENTATION OF THE TASKS OF CRIMINAL PROCEEDINGS

The article is devoted to the study of legal nature and the ratio of operational-search activity and criminal proceedings. the purpose of the scientific article is to clarify the value of the operational-search activity for the implementation of the tasks of criminal proceedings, which provides for the definition of the legal nature and role of the operational-search activity both in the field of criminal proceedings and outside of it.

The subject of the study includes a number of problems, in particular: 1) the possibility of carrying out operational-search activities outside the field of criminal proceedings; 2) the ratio of operational-search activity and vowel and unspoken detective actions in criminal proceedings; 3) the legal nature of operational-search activities in the field of criminal proceedings; 4) compliance of the authorities conducting operational-search activities and operational units in criminal proceedings, etc.

It is substantiated that the reform of the criminal justice system in Ukraine should take place synchronously with the reform of operational-search activity, which has an important security value for criminal proceedings, since it acts as a means of collecting and recording information necessary for the detection and disclosure of criminal offenses, as well as criminal liability of persons who committed them.

The arguments in favor of separation of search activity from intelligence and counterintelligence and its acquisition of a procedural nature within the framework of pre-trial investigation are presented. This will allow to integrate operational-search activities into criminal proceedings.

The need to improve the status of pre-trial investigation bodies is also justified: turning investigative units in all pre-trial investigation bodies into detective units, and investigators into detectives, which will allow them to combine investigative and operational functions.

Key words: *operational and search activity, tasks of criminal proceedings, secret investigative (detective) actions, operational units, pre-trial investigation.*